

Досить важливим є також положення щодо представництва, а саме з 1 січня 2017 року виключно адвокатами буде здійснюватися представництво в Верховному Суді та судах касаційної інстанції; з 1 січня 2018 року – у судах апеляційної інстанції; з 1 січня 2019 року – у судах першої інстанції. Натомість представництво в органах державної влади та органах місцевого самоврядування буде здійснюватися прокурорами та адвокатами лише з 1 січня 2020 року.

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатом може бути лише фізична особа, яка має вищу юридичну освіту та володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування, склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – ст. 282).

Згідно Закону України «Про вищу освіту», під вищою освітою розуміють сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі або у науковій установі у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти (Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – ст. 47).

Випускники вищих навчальних закладів, які мають юридичну освіту та виявили бажання займатися адвокатською діяльністю, зможуть здійснити свою мрію не раніше, як у 2019 році, оскільки, для того, щоб стати адвокатом після вищого навчального закладу, особа повинна пройти декілька етапів:

- мати стаж роботи в галузі права не менше двох років;
- скласти кваліфікаційний іспит, який проводиться не рідше одного разу на три місяці. Якщо особа, не змогла скласти іспит, вона може зробити це повторно, але не раніше ніж через шість місяців, але якщо ця ж особа не склала іспит знов, вона може бути допущена знов для складання іспиту тільки через 1 рік;
- пройти стажування, яке здійснюється під керівництвом адвоката, та триває протягом 6 місяців;
- склала присягу адвоката України;
- отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, яке є безстроковим.

Кравченко О.В.

*студентка 6-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВА НА ЗАНЯТТЯ АДВОКАТСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Ухвалення нового Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» стало помітною подією не лише для практикуючих адвокатів, працівників правоохоронних органів держави, а й для всіх її громадян, оскільки було створено нормативну базу для кращого забезпечення реалізації надання правової допомоги.

У п. 1 ст. 6 чинного Закону зазначено, що адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування, склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. № 62. - ст.6).

Закон удосконалив процедуру доступу до професії адвоката, встановивши обов'язкове стажування для осіб, які успішно склали кваліфікаційний іспит (отримали свідоцтво про його складення) і мають намір займатися адвокатською діяльністю.

Зазначимо, що практикуючі адвокати вважають передбачений Законом строк стажування в шість місяців недостатнім, тому що такий строк не дасть можливості особі стажиста отримати повне уявлення щодо здійснення захисту в кримінальному провадженні і, особливо, здійснення представництва в цивільних справах, які, як відомо, мають тенденцію до тривалих термінів їх розгляду. Отож, не завжди стажист отримає можливість вивчити процес надання правової допомоги клієнту від початку його звернення до адвоката і до логічного завершення розгляду справи.

На жаль, у Законі не визначено, яка робота вважається роботою за юридичною спеціальністю.

На мій погляд, можна запропонувати наступний перелік робіт, які слід вважати такими, що надаватимуть право на заняття адвокатською діяльністю: це робота суддею, прокурором, слідчим, помічником адвоката, нотаріусом, робота на посадах, що вимагають вищої юридичної освіти, в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, юридичних службах підприємств, установ, організацій, науково-дослідних установах, викладачем юридичних дисциплін в навчальних закладах і наукових установах.

Заслугує на увагу розширення у Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» переліку осіб, які не можуть бути адвокатами (п. 2 ст. 6). Отже, не може бути адвокатом особа, яка:

має непогашену чи не зняту, в установленому законом порядку, судимість за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у вигляді позбавлення волі;

визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;

позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю, - протягом двох років від дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;

звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, - протягом трьох років від дня такого звільнення (Фіолевський Д.Л. Адвокатура України: підручник/ Д.П. Фіолевський. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2014 – 624 с., с.119).

Однак, обмеження осіб, які мають судимість, лише тими, що були засуджені за тяжкий, особливо тяжкий злочин, а також за злочин середньої тяжкості до позбавлення волі, видається занадто ліберальним. Законодавцю слід було б обмежитися вказівкою щодо осіб, які мають судимість за вчинення умисного злочину.

Ще однією проблемою, пов'язаною із набуттям права займатися адвокатською діяльністю, є передбачена Законом можливість для осіб, які не склали кваліфікаційний іспит, скласти його повторно через шість місяців. Незрозумілим є встановлення такого досить короткого терміну фактично для повторної підготовки особи до кваліфікаційного іспиту, особливо якщо згадати, що в таких, самих випадках особи, які претендують на зайняття посади судді чи нотаріуса, можуть бути допущені до складання кваліфікаційного іспиту повторно лише через один рік. Таке положення Закону свідчить про занижені вимоги до професійної підготовки адвокатів порівняно із суддями та нотаріусами, особливо зважаючи на те, що кваліфікаційний іспит не передбачає анонімної форми його складання, що може потягнути прояви суб'єктивності, упередженості щодо особи, яка піддається кваліфікаційному випробуванню.

Якщо продовжувати аналізувати процедуру допуску до адвокатської професії, то не можна оминати нового, прогресивного положення Закону щодо формування кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

Надбанням чинного Закону є законодавча вимога стосовно формування цих комісій винятково з числа адвокатів; це положення є привабливим з урахуванням тих міркувань, що хто, як не адвокати, можуть краще за інших оцінити знання претендента, зрозуміти, чи відповідає особа вимогам, які необхідні для здійснення адвокатської діяльності, чи зможе вона на високому професійному рівні надавати правову допомогу. Особливо склад комісії (а саме, її дисциплінарної палати) матиме значення при здійсненні дисциплінарного провадження щодо адвокатів, тому що серед підстав для накладення дисциплінарного стягнення у вигляді

зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю у різних варіантах передбачена така підстава, як систематичне або грубе неодноразове порушення правил адвокатської етики, яку можна віднести до оціночного поняття. Зрозуміло, що найбільш справедливими «оцінщиками» дисциплінарного проступку адвоката можуть бути самі адвокати.

Звертає на себе увагу встановлена Законом заборона допустимості суміщення повноважень голови кваліфікаційно-дисциплінарної комісії і голови ради адвокатів регіону, що унеможливить вплив керівника ради на рішення, що приймаються комісією.

У п.п. 14, 15 ст. 23 чинного Закону містять заборону притягати до кримінальної чи іншої відповідальності адвоката (особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю) або погрожувати застосуванням відповідальності у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності згідно із законом, а також за його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при ньому не порушуються професійні обов'язки адвоката. Нібито право адвоката на власну позицію у справі даним законодавчим формулюванням є забезпечене. (Анікіна Н. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2014. Випуск 60, с. 289).

Лук'янець В.В.

*студентка 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДВОКАТУРУ ТА АДВОКАТСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Україна зараз намагається вступити до європейського співтовариства, і основні принципи, які лежатимуть в основі вступу України до Європейського Союзу, передусім, – забезпечення прав людини й основоположних свобод та повага до принципу верховенства права. Утвердження цих принципів є неможливим без реформування та приведення у відповідність до європейського законодавства недержавного самоврядного інституту – адвокатури України, що відповідно до положень конституційної реформи отримав монополію на представництво у суді інтересів інших осіб (Закон України «Про внесення змін до Конституції (щодо правосуддя)», від 02.06.2016 року, Відомості Верховної Ради України. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1401-19/paran161#n161>). Враховуючи подібне становище постійний розвиток та удосконалення законодавства про адвокатуру видається життєво необхідним для захисту прав та свобод людей в суді.

Вдосконалення законодавства про адвокатську діяльність має різноманітні напрями, які на думку творців відповідних законопроектів зможуть покращити становище адвоката в країні. На офіційному сайті Верховної Ради зареєстровано досить багато законопроектів, пов'язаних з бажанням змінити правила гри в даній сфері, але в переважній більшості вони навіть не проходять першого читання.

Розглянемо деякі із них, що видаються найцікавішими, для того, щоб зрозуміти, в якому напрямі рухаються проекти змін до законодавства про адвокатуру. Першочергово слід розглянути проект закону № 1794 від 19.05.2015 року, що має на меті вирішити велику кількість питань. Вказаний законопроект передбачає: 1) збільшення цензу стажу роботи у галузі права для осіб, які виявили намір набути статус адвоката та терміну їх стажування, а натомість – скасування плати за складання кваліфікаційного іспиту та стажування; 2) закріплення реальних гарантій адвокатської діяльності, зокрема, в частині збереження адвокатської таємниці та щодо обсягу відомостей, документів та інформації, які адвокат може збирати при здійсненні адвокатської діяльності; 3) закріплення права адвокатів, адвокатських бюро та об'єднань самостійно обирати встановлені законом систему і порядок оподаткування доходів від адвокатської діяльності, в тому числі спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, а також, для адвокатських об'єднань самостійно визначати порядок укладання договорів про надання правової допомоги; 4) вдосконалення процедури формування органів адвокатського самоврядування шляхом її спрощення та забезпечення участі всіх адвокатів у такому процесі; 5)